

Accountantsverslag 2013

Gemeente Alblasserdam

13 juni 2014

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Alblasserdam
Postbus 2
2950 AA ALBLASSERDAM

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Onderwerp
Accountantsverslag 2013 gemeente Alblasserdam

Datum
13 juni 2014

Ons kenmerk
DPS_21144/sew

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2013. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alblasserdam. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2013 gecontroleerd. Bij deze jaarrekening hebben wij op 13 juni 2014 een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Drs. R.M.J. van Vugt RA
Partner

cc: College van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Accountantsverslag 2013
Gemeente Alblasterdam

Managementsamenvatting	5
Controlebevindingen jaarrekening 2013	9
Single Information, Single Audit	17
Analyse vermogen en resultaat	20
Interne beheersing	24
Overige onderwerpen	27
Bijlagen	32
Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten	33
Bijlage A2: Gecorrigeerde fouten	35
Bijlage A3: Afwijkingen in de toelichting	36
Bijlage B: Onafhankelijkheid	37
Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013	38
Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik	39

Managementsamenvatting

Accountantsverslag 2013
Gemeente Alblasserdam

Status van de controle

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met de vooraf afgesproken planning, zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging van 19 december 2013. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring. De controleverklaring bij de jaarrekening 2013 hebben wij u op 13 juni 2014 separaat toegezonden.

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 19 december 2013 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2013. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en het auditplan voor 2013. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2013 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Belangrijke bevindingen

Grondexploitatie

De voorraad gronden is in vergelijking met 2012 toegenomen. De oorzaak hiervan is dat er in totaliteit € 1,7 miljoen is geïnvesteerd, waar tegenover € 1,4 miljoen aan inkomsten zijn gegenereerd. De belangrijkste uitgaven en inkomsten zijn gedaan in de projecten Waterhoven en Hof en Singel.

De voorziening voor verlieslatende complexen is opgehoogd met € 39.000. De winstpotentie van de actief winstgevende projecten is in 2013 € 0,7 miljoen verslechterd. Belangrijkste oorzaak hiervoor is de vertraging in het realiseren van opbrengsten, wat zijn oorzaak vindt in de huidige situatie op de woningmarkt.

Vastgoed

Ter uitvoering van de notitie waardering maatschappelijk vastgoed van de Commissie BBV heeft het ambtelijk apparaat op basis van het bestaande beleid en het inzicht in de huidige status van het accommodatiebeheer, de functie en de bestuurlijke intentie van het vastgoed geïnventariseerd. Deze inventarisatie leidt (vooralsnog) niet tot afwaarderingen. Wij adviseren u bij een nadere uitwerking van het accommodatiebeleid de bepalingen uit de notitie vastgoed mee te nemen.

Rechtmatigheid

Er zijn geen (niet) financiële onrechtmatigheden geconstateerd.

Verbonden partijen

Het assurance-rapport van de SCD bevat een opmerking ten aanzien van het debiteurenbeheer. Deze opmerking heeft er toe geleid dat wij kritisch de waardering van de debiteuren hebben beoordeeld, maar heeft niet geleid tot aanpassingen.

Op 25 april 2014 is een controleverklaring afgegeven door de accountant van de SDD bij de overgedragen regelingen. Uit het rapport van bevindingen van de accountant blijken enkele fouten en onzekerheden die betrekking hebben op de gemeente Alblasserdam. De fouten en onzekerheden hebben betrekking op de rechtmatigheid van uitkeringen en de besteding van het Participatiebudget. Deze bedragen hebben wij meegenomen in onze foutenevaluatie, die is opgenomen als bijlage A bij dit verslag.

De conclusies uit de accountantscontrole op de belastingverantwoording bij de SVHW hebben geen gevolgen voor onze controle bij uw gemeente gehad.

Significante verslaggevingsgrondslagen

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling bij de jaarrekening 2013. In de jaarrekening 2013 hebben zich ten opzichte van 2012 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de gemeente.

Wij hebben het door het college toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt.

Analyse vermogen en resultaat

De reserves van uw gemeente zijn in 2013 met een bedrag van € 1,4 miljoen afgenomen. Dit komt overeen met het resultaat voor bestemming van € 1,4 miljoennadelig.

De omvang van uw eigen vermogen bedraagt ultimo 2013 circa 22% van het balanstotaal (2012: 24%).

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in november 2013 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in onze management-letter d.d. 13 juni 2014. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de management-letter.

Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij planning en uitvoering van onze controle was € 415.000 (2012: € 400.000), zoals uiteengezet in onze controleplanning. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 415.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 1.245.000

Rapporteringstoleranties

Fouten	€ 25.000
Onzekerheden	€ 25.000

Nadere informatie ten aanzien van verwerkte controleaanpassingen is uiteengezet in bijlage A2.

	De waarborgen die de gemeente Alblasserdam heeft getroffen zijn voldoende om een oordeel te geven over de financiële rechtmatigheid. Wij hebben geen rechtmatigheidsfouten en/of -onzekerheden geconstateerd.	
Onafhankelijkheid	Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid. In bijlage B rapporteren wij tevens over de geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die zijn ontvangen van of verstrekt aan Alblasserdam of een bij Alblasserdam betrokken persoon, voor zover deze een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.	
Specifieke vragen auditcommissie	De auditcommissie heeft ons gevraagd specifiek aandacht te besteden aan de begraafrechten. Wij hebben dit uitgewerkt in de paragraaf controlebevindingen.	

Controlebevindingen jaarrekening 2013

Accountantsverslag 2013
Gemeente Alblasserdam

Waardering en resultaten grondexploitaties

Bevindingen

In onze accountantsverslagen over de voorgaande jaren (vanaf 2008) zijn wij uitgebreid ingegaan op de risico's die de gemeente loopt op de onderhanden werkpositie in de grondexploitaties. De afgelopen jaren heeft de economische crisis een grote invloed op de resultaten van (gemeentelijke) grondexploitaties gehad. Gemeenten lopen hierdoor gezamenlijk honderden miljoenen euro's aan grondinkomsten mis. De twee voornaamste negatieve effecten op de grondexploitatie zijn uitstel van projecten en dalende vastgoedprijzen. Vertraging betekent oplopen van de rentekosten. Het duurt immers langer voordat investeringen in grond tot inkomsten leiden. Vaak worden grondverkoop pas 'hard' als een projectontwikkelaar het merendeel (60-70%) van zijn woningen of kantoorruimtes heeft verkocht en die verkopen stagneren momenteel in veel gevallen.

Uw gemeente heeft de grondexploitaties geactualiseerd en op basis hiervan de waardering in de jaarrekening 2013 bepaald en verliesvoorzieningen aangepast waar nodig.

De ontwikkeling van de meest relevante posten betreffende de grondexploitaties over de periode 2008-2013 geven wij hieronder weer:

Post in de jaarrekening (x € 1.000)	2009	2010	2011	2012	2013
Voorraad gronden niet in exploitatie	544	538	0	1.375	1.464
Voorraad bouwgronden in exploitatie (balanswaarde)	9.138	11.111	10.698	8.638	8.946
Voorziening onder handen werk	-/-1.549	-/-2.317	-/-2.458	-/-516	-/- 555

De voorraad gronden is in vergelijking met 2012 toegenomen. De oorzaak hiervan is dat er in totaliteit € 1,7 miljoen is geïnvesteerd, waar tegenover € 1,4 miljoen aan inkomsten zijn gegenereerd. De belangrijkste uitgaven en inkomsten zijn gedaan in de projecten Waterhoven en Hof en Singel.

De voorziening voor verlieslatende complexen is opgehoogd met € 39.000. De winstpotentie van de actief winstgevendende projecten is in 2013 € 0,7 miljoen verslechterd. Belangrijkste oorzaak hiervoor is te vinden in de vertraging in het realiseren van opbrengsten, wat zijn oorzaak vindt in de huidige situatie op de woningmarkt.

Waardering materiële vaste activa

Bevindingen

De Commissie BBV ontvangt regelmatig vragen over de waardering van (gemeentelijk) vastgoed. Om die reden heeft de Commissie BBV in 2013 de notitie vastgoed gepubliceerd. Deze notitie gaat in op de verwerking en verantwoording van vastgoed en geeft antwoord op de vraag onder welke omstandigheden vastgoed duurzaam moet worden afgewaardeerd.

In welke situaties er door de gemeente op vastgoed moet worden afgewaardeerd, is afhankelijk van drie factoren:

1. de huidige functie;
2. de bestuurlijke intentie van het vastgoed;
3. directe opbrengstwaarde.

Bij de afweging of een duurzame waardevermindering moet worden verantwoord, speelt de bestuurlijke intentie dus ook een belangrijke rol. Indien het de bestuurlijke intentie is om vastgoed met een maatschappelijke functie duurzaam te exploiteren, dan hoeft er in geen enkele situatie een duurzame waardevermindering te worden verantwoord. Indien bestuurlijk de intentie bestaat om het vastgoed met een maatschappelijke functie te verkopen of als de bestemming wijzigt naar vastgoed met een bedrijfseconomische functie, dan bestaat de mogelijkheid dat een duurzame waardevermindering moet worden verantwoord. Het is aan u als raad om over het beleid en de intentie van het vastgoed te besluiten.

Momenteel heeft het ambtelijk apparaat, op basis van het bestaande beleid en het inzicht in de huidige status van het accommodatiebeheer, de functie en de bestuurlijke intentie van het vastgoed geïnventariseerd. Deze inventarisatie leidt (vooralsnog) niet tot afwaarderingen. Wij adviseren u bij een nadere uitwerking van het accommodatiebeleid de bepalingen uit de notitie vastgoed mee te nemen.

Speerpunt auditcommissie: begraafrechten

Bevindingen

In voorgaande jaren hebben wij u geïnformeerd dat het gehele proces wordt uitgevoerd door één persoon. Daardoor is geen onafhankelijke controle op de volledigheid van de primaire registratie en de juistheid van de gehanteerde tarieven. Wij hebben u geadviseerd een onafhankelijke medewerker controle op de volledigheid te laten uitvoeren. Deze onafhankelijke controle vindt inmiddels plaats. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de tijdigheid van deze controle. Wij adviseren u deze controle gespreid over het jaar te laten uitvoeren.

Verbonden partijen

Algemeen

De sturing op verbonden partijen heeft al jaren uitgebreid de aandacht binnen uw gemeente. Zo wordt gerapporteerd over de actuele stand van zaken per verbonden partij en is waar nodig op grond van de verslaggevingsvoorschriften het resultaat van een verbonden partij verwerkt in de jaarrekening 2013 van de gemeente. In de jaarrekening 2013 is rekening gehouden met alle bekende resultaten bij verbonden partijen en de (potentiële) impact op de jaarrekening van de gemeente.

De komende tijd blijven de ontwikkelingen van de financiële resultaten bij de verbonden partijen een groot aandachtspunt. Hierbij spelen onder meer zaken als invoering van landelijke ontwikkelingen zoals decentralisaties, bezuinigingen en reorganisaties bij verbonden partijen een rol. Als specifieke aandachtspunten voor 2014 en verder noemen wij bijvoorbeeld de integratie van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtwerk (met verschillende BV's) in de GRD.

De komende periode zal ook de Wet op de gemeenschappelijke regelingen worden aangepast. Het wijzigingsvoorstel Wet gemeenschappelijke regelingen ligt momenteel bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal. In dit voorstel ligt onder andere vast dat uw gemeenschappelijke regelingen voor 15 april van het jaar t de jaarrekening van het jaar t-1 aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten moeten gaan voorleggen. Dit betekent voor een aantal van uw gemeenschappelijke regelingen een versnelling van het project opstellen en laten controleren van de jaarrekening. Doel is om de gegevens van deze gemeenschappelijke regelingen op te kunnen nemen in de jaarrekening jaar t-1 van uw gemeente. Wij adviseren u op korte termijn afspraken te maken over de oplevering van de jaarrekeningen van uw gemeenschappelijke regelingen en tijdig te monitoren dat uw gemeenschappelijke regeling deze versnelling in het opstelproces van de jaarrekening kan realiseren.

Daarnaast bevat het wetsvoorstel aanpassingen met betrekking tot bevoegdheden en verantwoordelijkheden, informatievoorziening en bestuursamenstelling. Ook wordt een nieuwe vorm van een gemeenschappelijke regeling geïntroduceerd voor uitvoeringsorganisaties die met 1 bestuurslaag kunnen volstaan. Het is belangrijk om na te gaan in hoeverre uw gemeenschappelijke regelingen aan de eisen in de nieuwe wet voldoen.

Resultaat GR Drechtsteden

Resultaatbepaling- en bestemming

Tijdens de controle hebben wij gediscussieerd over de verwerking van de resultaten bij de onderdelen van de GR Drechtsteden, en dan vooral de resultaten van onderdelen van de Sociale Dienst Drechtsteden. De financiële verrekening tussen gemeenten en de SDD is geregeld in het "Uitvoeringsbesluit financiële bijdrage Sociale Dienst Drechtsteden" d.d. 23 december 2010. Op grond van dit uitvoeringsbesluit had een flink aantal voordelige resultaten van de SDD verrekend moeten worden met de gemeenten, waaronder de gemeente Alblasserdam.

Het Drechtstedenbestuur heeft op 17 april 2014 besloten het resultaat op een andere wijze te verwerken in de jaarrekening 2013. Dit is toegestaan omdat het "Uitvoeringsbesluit financiële bijdrage Sociale Dienst Drechtsteden" een Drechtstedenbestuur bevoegdheid en besluit is. Het Drechtstedenbestuur heeft dan ook de bevoegdheid van dit uitvoeringsbesluit af te wijken. Dit betekent dat het resultaat op het inkomensdeel, op het minimeleelid en op de apparaatskosten door de Drechtstraad bij het vaststellen van de jaarrekening 2013 op voorstel van het Drechtsteden bestuur wordt bestemd. Het gevolg hiervan is dat eventuele afrekening pas na het vaststellen van de jaarrekening 2013 door de Drechtstraad kan plaatsvinden en derhalve in de jaarrekening 2014 (en niet in die van 2013) van de gemeenten moet worden verwerkt.

	De verwerkingwijze wijkt af van het “Uitvoeringsbesluit financiële bijdrage Sociale Dienst Drechtsteden”. Dit besluit mag het Drechtstedenbestuur nemen, maar vraagt wel om onderbouwing omdat daarmee een eerder genomen besluit van het Drechtstedenbestuur wordt ‘overruled’. Hiermee is tegelijk duidelijk geworden dat een meer principiële discussie moet worden gevoerd over wie over de bestemming van genoemde voordelen gaat. Afhankelijk van de uitkomst wordt voortaan het “Uitvoeringsbesluit financiële bijdrage Sociale Dienst Drechtsteden” toegepast of dit Besluit wordt aangepast. De controleverklaring bij de overgedragen regelingen van de SDD is afgegeven nadat het Drechtstedenbestuur met de afwijking heeft ingestemd. Komend jaar blijven de ontwikkelingen van de financiële resultaten bij de GR Drechtsteden een groot aandachtspunt. Hierbij spelen onder meer zaken als invoering van landelijke ontwikkelingen zoals decentralisaties en bezuinigingen een rol. Als specifiek aandachtspunt voor 2014 en verder noemen wij de integratie van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtwerk (met verschillende BV's) in de GRD.
Sociale Dienst Drechtsteden	Op 25 april 2014 is een controleverklaring afgegeven door de accountant van de SDD bij de overgedragen regelingen. Uit het rapport van bevindingen van de accountant blijken enkele fouten en onzekerheden die betrekking hebben op de gemeente Alblasserdam. De fouten en onzekerheden hebben betrekking op de rechtmatigheid van uitkeringen en de besteding van het Participatiebudget. Deze bedragen hebben wij meegenomen in onze foutenevaluatie, die is opgenomen als bijlage A bij dit verslag. Wij merken nog op dat geconstateerde fouten en onzekerheden die in 2012 zijn geconstateerd bij de SDD, in 2013 (verplicht) worden gerapporteerd aan het CBS, in het kader van onze SiSa-controle. Deze fouten en onzekerheden hebben geen invloed op de foutenevaluatie van 2013, omdat deze fouten en onzekerheden in 2012 reeds zijn meegenomen in onze evaluatie. Korthedshalve verwijzen wij u naar het onderdeel SiSa van dit accountantsverslag.
Service Centrum Drechtsteden	Aan het Service Centrum Drechtsteden (SCD) zijn diverse processen uitbesteed, waaronder de uitvoering van de incassomaatregelen indien openstaande en vervallen nota's niet tijdig worden voldaan. Het SCD heeft met uw gemeente afspraken gemaakt over de te nemen incassomaatregelen en de termijnen. Uit het assurance-rapport van de SCD van 24 maart 2014 blijkt dat in een beperkt aantal gevallen de incassomaatregelen niet binnen de afgesproken termijnen zijn uitgevoerd. Dit heeft verschillende oorzaken, die binnen en buiten de organisatie van het SCD liggen. Deze bevinding heeft er toe geleid dat wij kritisch de waardering van de debiteuren hebben beoordeeld. Uit het assurance-rapport blijken overigens buiten het bovenstaande punt verder geen zaken die gevolgen hebben gehad voor de controle van de gemeente Alblasserdam.
SVHW	Op 11 februari 2014 is een controleverklaring afgegeven door de accountant van de SVHW. Uit het rapport van bevindingen van de accountant blijken geen fouten en onzekerheden die betrekking hebben op de gemeente Alblasserdam.
HVC	In ons accountantsverslag over 2012 zijn wij ingegaan op de deelneming in HVC. Samen met diverse andere gemeenten in de regio participeert uw gemeente in de Gemeenschappelijke Regeling Gevudo. De GR Gevudo houdt, namens diverse gemeenten in uw regio, ongeveer 18% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). Uw gemeente staat samen met deze gemeenten garant voor een deel van de leningenportefeuille van HVC en voor een deel van het rekening-courant krediet. Deze garantstelling bedraagt momenteel voor uw gemeente € 4,7 miljoen en is toegelicht bij niet uit balans blijkende verplichtingen in de jaarrekening. De financiële positie van HVC staat al enige tijd onder druk. Dit betekent een risico op deze garantstelling voor uw gemeente. Uw gemeente heeft ervoor gekozen de garantstellingen van HVC mee te nemen bij de bepaling van de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Wij adviseren de raad zich te laten blijven informeren om de ontwikkelingen omtrent HVC.

Rechtmatigheid

Bevindingen rechtmatigheidscontroles

Bevindingen interne rechtmatigheidscontroles

In het kader van de rechtmatigheidscontrole voert de interne controlefunctionaris interne controles uit op de belangrijkste financiële processen. Wij richten ons voor dit verslag op de controles die betrekking hebben op de gemeente Ablasserdam. Onze conclusie is dat de kwaliteit van de controles voldoende is en dat wij hierop (waar nodig) kunnen steunen. Uit de interne controles volgen geen (materiële) rechtmatigheidsbevindingen (fouten/onzeakerheden) die gevolgen hebben voor onze controleverklaring.

Overige bevindingen

In de jaarrekening 2013 is € 0,2 miljoen onttrokken uit de reserve nieuwbouw zwembad 2014. Hiervoor is geen expliciet raadsbesluit aanwezig. Het rechtmatig onttrekken is een “interpretatie” van het college op grond van de besluitvorming over de nieuwbouw van het zwembad. Wegens het ontbreken van een expliciet raadsbesluit hiertoe, hebben wij deze post meegenomen als onzekerheid in onze controle.

Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2013 van de Commissie BBV (voorheen het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten). Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneemregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan worden afgegeven. De gemeenteraad heeft door het vaststellen van het controleprotocol 2010 en verder via raadsbesluit van 8 december 2010 nadere regels voor begrotingsrechtmatigheid vastgesteld.

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Hieronder gaan wij in op de kostenoverschrijdingen in de jaarrekening.

Omvang baten en lasten

In totaal heeft uw gemeente € 42,1 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 40,6 miljoen werkelijke lasten. Dit is in totaal een onderrealisatie van € 1,5 miljoen (4%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 40,6 miljoen begroot, tegenover € 39,2 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een lagere realisatie aan baten van € 1,4 miljoen (3%).

Analyse afwijkingen

In het kader van begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de kostenoverschrijdingen op programma. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en specifieke analyse van deze overschrijdingen naar de toelichting op de programmarekening, waarin een analyse van de begrotingsafwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2013 is opgenomen (vanaf pagina 114).

Uit de analyse blijkt dat de overschrijdingen gezien aard en oorzaak, in relatie tot de door de raad vastgestelde kaders, niet meege-nomen behoeven te worden in het oordeel van de accountant.

Bevindingen IT audit

Bevindingen

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Evenals in voorgaande jaren hebben wij onze controle “op Drechtsteden-niveau” bij het Service Centrum Drechtsteden, de Sociale Dienst Drechtsteden en de Gemeentelijke Belastingdienst Drechtsteden uitgevoerd, gericht op de belangrijkste applicaties van het SCD en de gemeenten. Onze detailbevindingen en adviezen hebben wij verstrekt aan de GR Drechtsteden en de betrokken dochters. In het kader van onze accountantscontrole van de gemeentelijke jaarrekening melden wij u de volgende hoofdlijnen die betrekking hebben op de gemeente.

Algemene beheersmaatregelen:

- In onze accountantsverslagen over 2008-2012 hebben wij diverse aanbevelingen gegeven met betrekking tot automatisering. Een beperkt aantal punten hiervan is afgewikkeld in 2013. Als voorbeelden noemen wij adviezen met betrekking tot het vastleggen van reviews in Key2Geïntregeerd Heffen (GBD) en logging GWS4all (SDD).
- Een groot aantal adviezen wordt in 2014 opgepakt. Als voorbeelden noemen wij het voltooien van het informatiebeveiligingsplan, autori-satie van toegang tot het netwerk, wachtwoordbeheer, het monitoren van de beheeraccounts, “change-management-procedures”.

Beheersmaatregelen binnen pakket K2-financiën

- Advies om in K2-financiën betalingslimieten te hanteren, zodat betalingslimieten worden afgedwongen door het pakket.
- Periodieke analyse van wijzigingen in de stamgegevens in K2-financiën.
- Advies om beveiliging van de databases aan te scherpen.

De bovenstaande risico's, en vooral die ten aanzien van het pakket K2-financiën, hebben impact op onze accountantscontrole van de jaarre-kening van uw gemeente. Op grond van de uitgebreidere (interne) controles die hebben plaatsgevonden op de betalingen, hebben deze bevindingen geen gevolgen voor ons accountantsoordeel. Wel hebben de bevindingen een nadelig effect op de efficiency van onze controle gehad. Ook in 2014 blijft de beveiliging van de automatiseringsomgeving naar onze mening relevant om te blijven monitoren voor de gemeenteraad.

WNT

Bevindingen

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013 en vervangt de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt). De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semi-publieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 228.599 niet te boven gaan. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In 2013 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Single Information, Single Audit

Single information Single audit

Proces totstandkoming SiSa-bijlage

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening is opgesteld door de gemeente. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de door u opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2013. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2012 (de zogenoemde single review 2013) hebben wij gemerkt dat zij (zeer) kritisch zijn op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles.

Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2013 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook moeten opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
I&M E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
I&M E30	Quick wins binnenhavens	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Gemeente 2013	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Totaal 2012	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB Gemeente 2013	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB Totaal 2012	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (excl. levensonderhoud beginnende zelfstandigen) Gemeente 2013	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (excl. levensonderhoud beginnende zelfstandigen) Totaal 2012	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G5	Wet Participatiebudget (WPB) Gemeentedeel 2013	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
G5A	Wet Participatiebudget (WPB) Totaal 2012	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Analyse vermogen en resultaat

Vermogen en resultaat

Beschrijving

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programma-rekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het resultaat vóór bestemming bedraagt € 1,4 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds reeds € 1,8 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke nog te bestemmen jaarresultaat € 0,4 miljoen voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

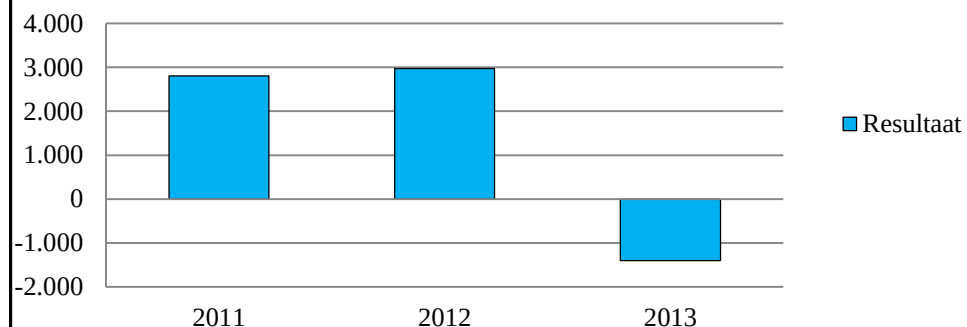
Ontwikkeling eigen vermogen	2011	2012	2013
Stand van het eigen vermogen per 1 januari	8.520	11.329	14.301
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	2.715	896	-1.811
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	93	2.076	407
Totaal (= resultaat vóór bestemming)	2.808	2.972	-1.404
 Stand per 31 december	 11.329	 14.301	 12.897

De reserves van uw gemeente zijn in 2013 met een bedrag van € 1,4 miljoen afgenomen. Dit komt overeen met het resultaat voor bestemming van € 1,4 miljoennadelig.

De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2013 circa 22% van het balanstotaal (2012: 24%).

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het resultaat (vóór bestemming) van 2011 tot en met 2013.

Resultaatontwikkeling 2011-2013 (x € 1.000)

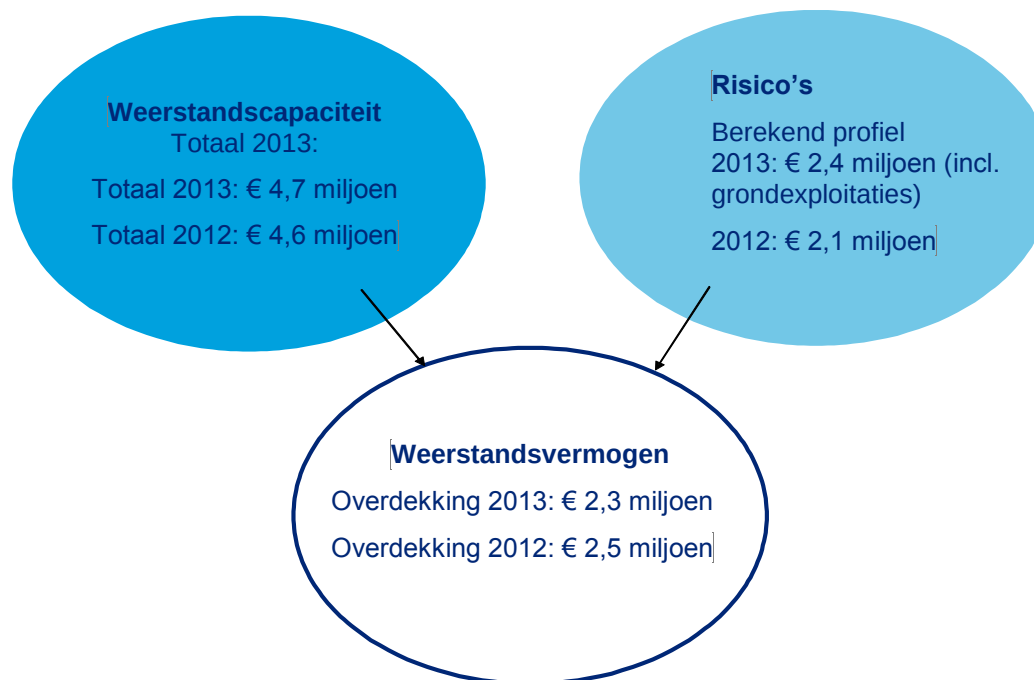
Het positieve exploitatieresultaat 2013 is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Het 'genormaliseerde' exploitatieresultaat 2013 (resultaat exclusief incidentele baten en lasten) hebben wij hierna op hoofdlijnen berekend. Voor een meer uitgebreide analyse van het resultaat verwijzen wij naar de toelichting op de programmarekening en het, overeenkomstig de notitie incidentele baten en lasten van de Commissie BBV opgenomen, overzicht van incidentele baten en lasten dat is opgenomen in deze toelichting.

Positief nettoresultaat 2013 (x € 1.000)		407
Incidentele nadelen	+ 1.663	
Incidentele voordelen	-/- 1.719	
		-/- 56
Genormaliseerd nettoresultaat 2013		351

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen en risicomanagement

De samenhang tussen weerstandscapaciteit en risico's van uw gemeente hebben wij in de navolgende figuur samengevat (bedragen in € miljoenen)

Het weerstandsvermogen kan, zoals uit bovenstaand overzicht ook blijkt, niet los worden gezien van de risico's. Het berekende profiel van de risico's is de optelsom van alle door uw college benoemde risico's (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag). Uw gemeente maakt hierin bewust een onderscheid in risico's voor de (reguliere) exploitatie en het grondbedrijf. Achtergrond hiervoor is het wezenlijke verschil in risicoprofiel en benaderingswijze.

Het saldo van de voorzieningen per 31 december 2013 bedraagt € 5,5 miljoen (2012: € 6,1 miljoen). Het totaal van de reserves en voorzieningen bedraagt ongeveer 31% (2012: 34%) van het balanstotaal van uw gemeente.

Interne beheersing

Samenvatting management-letter

Algemeen

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd in november 2013. Deze interim-controle is in belangrijke mate gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van de administratieve organisatie en de interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De algemene conclusie in de management-letter van 13 juni 2014

Voor onze specifieke bevindingen en de aanbevelingen verwijzen wij u naar de detailrapportage in de management-letter.

Actuele ontwikkelingen interne beheersing

Update internal control framework

Wat zijn de recente huidige ontwikkelingen?

Het 'Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)' heeft onlangs een geactualiseerde versie van het Internal Control Framework uitgebracht. De belangrijkste doelstelling voor het COSO bij de actualisatie van dit framework was het aanpakken van de belangrijke veranderingen die zich de afgelopen 20 jaar hebben voorgedaan in het bedrijfsleven en bij overheidsinstellingen. Zo bevat het framework nu expliciet het concept van frauderisico's in relatie tot het bereiken van strategische doelstellingen.

Wat zijn goede criteria voor interne beheersing?

Het geactualiseerde Internal Control Framework biedt een structuur voor de opzet en evaluatie van de effectiviteit van de interne beheersing door gebruik te maken van principes om de componenten van de interne beheersing te beschrijven.

Met deze principes wil het COSO ondernemingen en instellingen helpen efficiënte systemen van interne beheersing op te zetten en de doelmatigheid daarvan te evalueren. De in het framework behandelde 17 principes zijn relevant voor alle entiteiten. Als een principe niet adequaat is opgepakt, werkt de betreffende component van interne beheersing doorgaans niet optimaal.

Het management is verantwoordelijk voor de opzet van het systeem van interne beheersing en heeft in dit opzicht een belangrijke voorbeeldfunctie en bepalende rol in het uitdragen van de bedrijfscultuur. Duidelijke, logische en herhaalde signalen vanuit het management kunnen een collectieve cultuur bevorderen waarin integriteit en ethisch gedrag centraal staan en worden beloond. Voorbeelden van dergelijke signalen zijn interne trainingsprogramma's, vergaderingen, formele en informele gesprekken met medewerkers, nieuwsbrieven en werkinstructies.

Wat is een effectief systeem van interne beheersing?

In een effectief systeem van interne beheersing zijn alle vijf componenten beheersingsomgeving, risicoanalyse, beheersactiviteiten, informatie & communicatie en toezichhoudende activiteiten en de bijbehorende principes aanwezig en werken deze op een geïntegreerde manier op elkaar in.

Het Updated Framework gebruikt de termen 'tekortkoming in de interne beheersing' en 'belangrijke tekortkoming' om diverse gradaties in de ernst van tekortkomingen in de interne beheersing te beschrijven. Een tekortkoming in de interne beheersing verwijst naar een 'tekortkoming in één of meerdere componenten en bijbehorend(e) principe(s) die de waarschijnlijkheid dat de entiteit zijn doelen zal bereiken verkleint'. Een belangrijke tekortkoming verwijst naar een 'tekortkoming in de interne beheersing of een combinatie van tekortkomingen die de waarschijnlijkheid dat de entiteit zijn doelen zal bereiken in ernstige mate verkleint'.

Indien sprake is van een belangrijke tekortkoming zal de organisatie niet tot de conclusie kunnen komen dat voldaan is aan de vereisten van een effectief systeem van interne beheersing.

In het kader van een effectief systeem van interne beheersing is het van belang dat het management voor de belangrijkste beheersmaatregelen duidelijk in kaart brengt 'wie wat doet' en wat daarbij de onderliggende bewijsvoering, timing, gebruikte informatie en resultaten zijn.

Wat is van toepassing op kleine en middelgrote organisaties?

Het opstellen van risicoanalyses is ook van belang voor het management van kleine en middelgrote organisaties. Hoewel een kleine of middelgrote entiteit wellicht geen volledig uitgewerkt internal control framework heeft, is zeer wel mogelijk dat andere relevante vormen van interne beheersing zijn ontwikkeld. Enkele voorbeelden hiervan zijn een cultuur waarbinnen het belang van integriteit en ethisch gedrag wordt benadrukt in mondelinge communicatie en door voorbeeldgedrag van het management.

Wij menen dat het op effectieve en efficiënte wijze bereiken van uw doelstellingen gebaat is bij een goed inzicht in de interne beheersing en een periodieke (her)evaluatie van het functioneren daarvan. Gelet op het belang van een interne risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en een actuele interne beheersing benadrukken wij het belang van periodieke risicoanalyses als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht risico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten inschatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

Wij attenderen u graag op de folder 'Interne beheersing in de praktijk; are you in control?' waarin wij dit nader uitwerken.

Overige onderwerpen

Bevestigingen van het college

Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Alblasserdam de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Naleving van wet- en regelgeving overige

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn bijzonderheden gebleken waarop wij u in de paragraaf “controlebevindingen” van op de hoogte hebben gebracht.

Frauderisicoanalyse

Frauderisicoanalyse

Als onderdeel van onze controle en opvolging van communicaties over voorgaand boekjaar hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad.

Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst. Tegelijkertijd stellen wij vast dat het maken en/of periodiek actualiseren van gerichte frauderisicoanalyses geen zichtbaar onderdeel vormt van de interne beheersingsomgeving en dat uit de administratie (notulen, begroting, tussentijdse rapportages, etc.) bijvoorbeeld geen vastleggingen blijken die het belang illustreren dat u hecht aan het vermijden en ontdekken van fraude. Uw organisatie loopt hiermee het risico dat de interne beheersing kwetsbare plekken bevat die onopgemerkt blijven.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor organisaties en hun werknemers leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing attenderen wij u op de geactualiseerde folder 'Frauderisicoanalyse door directie en toezichthoudend orgaan' en herhalen het belang van periodieke frauderisicoanalyses als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht (fraude)risico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten inschatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

Fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de gemeente Alblasterdam, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een sceptische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Onafhankelijkheid

Ontwikkelingen Accountancy

Nieuwe onafhankelijkheidsregels in Nederland

Op 16 december 2013 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) de nieuwe Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) vastgesteld. Wij willen u in dit accountantsverslag graag op de hoogte stellen van de belangrijkste wijzigingen zoals die gelden voor organisaties die **niet** kwalificeren als een Organisatie van Openbaar Belang (OOB, vooral beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen). Wij stellen voor om bij het bespreken van ons accountantsverslag de specifieke gevolgen voor onze dienstverlening aan uw organisatie te bespreken.

Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)

De ViO is van toepassing op **alle cliënten** waar assurance-opdrachten worden uitgevoerd en is van kracht vanaf 1 januari 2014. De ViO vervangt de nadere voorschriften voor onafhankelijkheid (NVO).

Met de nieuwe ViO beoogt de beroepsorganisatie tegemoet te komen aan de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer en daarmee bij te dragen aan het vertrouwen in het accountantsberoep. Hierna geven wij een toelichting op enkele onderwerpen uit de ViO die van belang zijn in het kader van onze dienstverlening aan uw organisatie.

Eén set van regels voor alle assurance-opdrachten

In de nieuwe onafhankelijkheidsregels is sprake van één set van regels voor alle assurance-opdrachten, zoals de controle of beoordeling van een jaarrekening, een subsidieverklaring, een verklaring bij een IT-systeem of een assurance-rapport bij een maatschappelijk jaarverslag. In de oude regels werd een onderscheid gemaakt tussen controleopdrachten en overige assurance-opdrachten, waarbij de onafhankelijkheidsvoorschriften voor controleopdrachten strenger waren.

Regelgeving voor adviesdiensten

Combinaties van assurance en advies (non-assurance) werkzaamheden zijn onder de VIO nog steeds toegestaan. De ViO introduceert wel een strak toetsingskader voor de evaluatie van alle non-assurance diensten, wat betekent dat voor aanvang van overige dienstverlening altijd een onafhankelijkheidsanalyse in het dossier dient te worden opgenomen. De ViO leidt daarmee tot een verzwaarde documentatieplicht. Het toetsingskader in de ViO is gebaseerd op de principes in de internationale onafhankelijkheidsregels van de Code of Ethics van de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Deze internationale onafhankelijkheidsregels worden door Deloitte nageleefd.

Langdurige betrokkenheid bij uw organisatie

In de ViO opgenomen dat een maatregel is vereist indien senior leden van het assurance-team (waaronder de eindverantwoordelijke accountant, maar ook andere senior teamleden) langdurig betrokken zijn bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Van langdurige betrokkenheid is in elk geval sprake als een senior teamlid gedurende zeven aaneengesloten jaren betrokken is bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Voorbeelden van maatregelen zijn het laten uitvoeren van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) of het rouleren van het teamlid. Indien meerdere teamleden gelijktijdig zouden moeten rouleren, is het ook mogelijk om voor een gefaseerde rotatie te kiezen. Na rotatie mag het betreffende teamlid gedurende twee jaar niet betrokken zijn bij de assurance dienstverlening aan de organisatie.

Marketing en Reclame

In de ViO is een nieuwe bepaling opgenomen over marketing en reclame. Vooral is het niet toegestaan om met een assurance-cliënt een relatie aan te gaan waarbij de accountantsorganisatie zich in het kader van reclame of marketing associeert of laat associëren met de assurance-cliënt. Van associatie is sprake indien de onderlinge relatie als onderdeel van reclame of marketing openbaar wordt gemaakt.

Geschenken en gastvrijheid

De regels voor het ontvangen en verstrekken van geschenken en gastvrijheid zijn aangescherpt. Het uitgangspunt is dat het ontvangen en verstrekken van geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid niet past in een relatie tussen de accountant en de gecontroleerde organisatie. Deze regels gelden niet alleen voor de leden van het assurance-team, maar ook voor de accountantsorganisatie, andere onderdelen van het netwerk en haar bestuurders. Er is een drempel in de regels opgenomen van € 100.

Voor geschenken met een waarde van meer dan € 100 is de eindverantwoordelijke accountant gehouden om:

- Te onderbouwen waarom het geschenk of de uiting van gastvrijheid gepast is.
- Een melding te doen bij een aangewezen persoon binnen Deloitte.
- Vooraf met het toezichthoudend orgaan van uw organisatie af te spreken hoe zij hierover geïnformeerd wil worden.

Deze bepalingen gelden tevens voor persoonlijke uitingen van gastvrijheid. Hieronder wordt verstaan het voor de andere partij of persoon betalen van kosten van uitstapjes, reizen, lunches, diners en dergelijke die geen zakelijk karakter dragen.

Cybersecurity

Overgangsbepalingen

De nieuwe onafhankelijkheidsregels treden in werking per 1 januari 2014. Voor bestaande opdrachten en/of relaties waarbij een onafhankelijkheidsbedreiging speelt gelden overgangsbepalingen.

Algemene aanbeveling inzake cyberveiligheid

Het belang van cyberveiligheid is de laatste jaren fors toegenomen als gevolg van de grotere afhankelijkheid van informatietechnologie en internet. Daarnaast heeft zich een verschuiving voorgedaan van informatiebeveiliging naar cyberveiligheid. De traditionele aanpak van informatiebeveiliging was vooral gericht op interne controles om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van gegevens veilig te stellen. Hoewel deze controles van groot belang blijven, bestrijkt cyberveiligheid een bredere waaier van interne en externe factoren.

Als zodanig dienen de gemeenteraad en het college zich er in toenemende mate van te vergewissen dat managers in alle geledingen van de organisatie zich bewust zijn van de risico's die de digitale technologie met zich meebrengt voor de strategie en de organisatieactiviteiten en dat zij de juiste maatregelen treffen om deze risico's te beheersen. Rapportages aan de gemeenteraad en het college dienen in toenemende mate te gaan over de lessen die worden getrokken uit specifieke IT-gerelateerde incidenten en zogenaamde near-misses en de gemeenteraad en het college dienen vast te stellen welke inbreuk op de veiligheid de organisatie bereid is te tolereren. Daarnaast dient op bestuurlijk niveau te worden verzekerd dat sprake is van een voldoende mate van verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht ter ondersteuning van de daadwerkelijke prioritering van informatieactiva en juiste besluitvorming over het gebruik en de bescherming van informatie. Bestuurders kunnen hierin worden ondersteund met advies door externe adviseurs.

Bijlagen

Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten

Niet-gecorrigeerde fouten

De volgende niet-gecorrigeerde fouten groter dan € 25.000 zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout		
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout		
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	Subtotaal	Totaal
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige rechtmatigheidsfouten		
Totaal rechtmatigheidsfouten	Totaal	
Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid		
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid		

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
(Sub)totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	Subtotaal	Totaal
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	€ 202.000	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-staatssteun)		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid		
Totaal onzekerheden in de controle rechtmatigheid	Totaal	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage A2: Gecorrigeerde fouten

Gecorrigeerde fouten

De tabel hierna bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde fouten groter dan € 25.000 en andere door het college gecorrigeerde fouten.

		Rechtmatigheid € 000	Getrouwheid € 000
Feitelijke afwijkingen (factual misstatements)			
Voortgezette controle	[1]	€ 66.000	€ 66.000
Overlopende passiva: vooruitbetaalde kosten	[2]	€ 40.000	€ 40.000

Bijlage A3: Afwijkingen in de toelichting

Afwijkingen in de toelichting

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting		Bron toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overweging

Geen

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Alblasserdam in 2013 voldoende is gewaarborgd. Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hierna opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

Levering projectcontroller

Fiscale advisering

Vormgeving duurzame relatie gemeente - Landvast

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid in voldoende mate is gewaarborgd.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan Alblasserdam of een bij Alblasserdam betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij zijn van mening zijn dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Zoals met u overeengekomen, rapporteren wij in de hierna opgenomen tabel over de geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw gemeente en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 19 december 2013 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2013.

De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de Gemeente Naam. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interimcontrole en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeente mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw gemeente en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interimcontrole

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats.

Optioneel: Wij onderzoeken tijdens de interimcontrole de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een management-letter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie paragraaf Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in het controleprotocol 2013. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het controleprotocol 2013.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie (€ 25.000) overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).

Scope van de opdracht

Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van de gemeente Alblasserdam.

Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alblasserdam en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of "Deloitte", "Deloitte & Touche", "Deloitte Touche Tohmatsu", or other related names.